Nr 26.

Ankom till Riksdagens kansli den 10 maj 1912 kl. 11 f. m

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t i fråga om viss ändring i gällande lagstiftning angående förvärfvande och förlust af medborgarerätt.

Närvarande: Herrar Bonde, Branting, Trygger, Hagström, Clason, Bellinder, Hellberg, Ekman, von Geijer, Mannheimer, Kjellén, Olsson, Jansson i Djursätra, Ericsson, Nilsson, Magnusson, Larsson i Säby, Bogren*, Wallin*, och Lundström.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en inom Andra kammaren väckt motion, nr 111, har herr *Lundström* i Göteborg hemställt, »att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i gällande lagstiftning angående förvärfvande och förlust af medborgarrätt, att ingen svensk statsborgare må kunna utan sin egen vilja och vetskap förlora sitt svenska statsborgarskap.»

Till stöd för sin hemställan har motionären anfört följande:

»Under de senaste åren har utlandssvenskarnes betydelse för moderlandet blifvit allt klarare och starkare framhållen, och samtidigt har bland dem själfva en mäktig rörelse börjat i afsikt att fästa dem allt närmare vid moderlandet och göra dem bättre skickade att världen rundt föra dess talan och bevaka dess intressen. Liknande rörelser hafva redan hos andra europeiska nationer fört till lysande resultat, och det torde för Sveriges del vara all anledning att göra allt för att till sig och sina intressen knyta den världsfamnande kraft, som de utom riket bosatte landsmännen i själfva verket utgöra. Men ett af de första villkoren för ett vinnande af detta mål är, att dessa utlandssvenskars folkrättsliga samhörighet med Sverige

bättre regleras än hvad fallet är genom den nu gällande lagen »om förvärfvande och förlust af medborgarerätt» af den 1 oktober 1894.

I flere afseenden är denna lag olyckligt formulerad. Så har ovissheten om hvad lagen menar med »hemvist» vid skilda tillfällen och i skilda fall skapat alldeles skilda tolkningar, så att såväl å de svenska konsulaten i utlandet som i de slutliga afgörandena inom utrikesdepartementet och hos Kungl. Maj:t en betydande förbistring visat sig råda i lagens tolkning och tillämpning. Största olägenheterna hafva emellertid skapats af den i § 7 stadgade tioårsperioden, hvarigenom massor af utlandssvenskar utan egen vilja eller vetskap förlorat sitt svenska statsborgarskap. Denna paragraf — af utlandssvenskarne vanligen kort och godt kallad »tioårslagen» — har i sitt första moment följande lydelse:

»Har svensk man eller ogift kvinna, efter uppnådd ålder af tjugu-ett år, eller änka, efter äktenskapets upplösning, i tio år oafbrutet haft sitt hemvist utom riket, förloras jämväl medborgarrätten, där ej vistandet utomlands föranledts af offentligt uppdrag för riket eller ock förbehåll göres om medborgarerättens bibehållande genom en inom nämnda tids utgång hos svensk beskickning eller svenskt konsulat afgifven skriftlig förklaring i enlighet med de närmare bestämmelser, som af Konungen meddelas. Sådan förklaring skall, för att fortfarande äga giltighet, förnyas inom hvart tionde års slut; den kan icke med laga verkan afgifvas af annan än den, som själf utflyttat ur riket, och hans efterkommande i första led samt änka efter sådan person, som nu är nämnd».

I samma lags § 8 stadgas sedan vissa möjligheter för på sådant sätt förloradt statsborgarskaps återvinnande genom ny bosättning här i riket eller genom kunglig nåd.

Det är väl kändt, att de skäl, som förmådde Konung och Riksdag att i lagstiftningen af 1894 införa den sedermera så ödesdigra tioårsperioden för förlust af svenskt statsborgarskap, dels voro hämtade från Tyska rikets motsvarande lagbestämmelser, hvilka nu liksom äfven ofta eljest ansågos särskildt lämpliga att efterbilda, dels också från den omedelbara erfarenheten af hurusom en mängd särskildt till Schleswig-Holstein på 1870 och 1880-talen utvandrade svenska tjänarinnor, efter att många år ha arbetat ut sig därstädes, af tyska myndigheter hänsynslöst återsändes till Sverige — ofta tillsammans med i Tyskland födda oäkta barn — såsom svenska undersåtar och där föllo svenska kommuners fattigvård till last. »Tioårslagen» fick alltså från början karaktären af en »lex in casu» och har sedan under en lång följd af år visat sig äga alla de olägenheter och orättvisor, som bruka vidlåda en sådan.

Den grunduppfattning, som i lagen af 1894 tagit sig uttryck, är för öfrigt den äldre uppfattning, som betraktade hvarje från riket utflyttad person såsom förlorad för landet och jämnställd med utländing. Denna uppfattning återfinnes t. ex. i Ärfdabalkens kap. 15 § 7, där svensk man genom bosättning utomlands blir jämnställd med »*annan* utländsk» man, eller i 1811 års »Kgl. Förbud emot olofliga utflyttningar och resor utom riket samt hvad till förekommande häraf iakttagas bör» eller, såsom en sista gengångare, ännu så sent som i § 57 af 1910 års lag om aktiebolag.

Det torde knappast behöfva påpekas, hurusom denna uppfattning, tack vare samfärdselsmedlens utveckling och det utomordentligt lifliga mellanfolkliga samkvämet, i alla afseenden fullständigt föråldrats. Med en dylik lagstiftning har utvandringen icke kunnat och kan icke stäfjas, men man har försvårat för hemlandet att af de utflyttade draga den fulla nytta, som eljes skulle kunna dragas. I stället för att afskära de i utlandet lefvande svenskarne från deras naturliga rättigheter och i stället för att försvåra och förbittra deras vistelse utomlands, sträfvar modärn uppfattning i hithörande ting därhän att knyta de utomlands boende landsmännen fastare vid hemlandet, dess språk och dess odling, att göra dem intresserade af och skickade till att tillvarataga och befordra svenska intressen på den ort och i det land, där de uppehålla sig, samt att såvidt möjligt återvinna dem åt moderlandet. I ett flertal länder — men särskildt mönstergillt i Tyskland och Italien — arbeta väldiga sammanslutningar i enlighet med denna numera allmänt gällande uppfattning, och Sveriges Riksdag har genom de anslag, som beviljats till ett par utlandssvenska skolor, visat sig äfven för sin del börja att behjärta densamma.

Men i samma mån som denna uppfattning med sanningens omotståndliga makt tränger igenom, blir vår »tioårslag» allt mera och mera ohållbar. En lag, som låter det bli beroende af några byråkratiska formaliteters iakttagande, om en svensk, som vistas i utlandet, skall få behålla sin förstfödslorätt som svensk statsborgare eller icke, blir genom sina verkningar allt kännbarare och genom sin hela tillvaro allt bittrare för de utlandssvenskar, som i ständigt växande skaror vakna till nationellt medvetande och veta med sig, att de känna lika svenskt och ofta kunna arbeta lika mycket för Sverige som mången hemmavarande. Det är t. ex. för en utlandssvensk med växande söner ingen småsak, om dessa skola få göra sin värnplikt hemma i Sverige eller i det främmande landet med dess ofta vida längre värnpliktstid — det är för resten ej heller för Sverige någon småsak, om det genom en olämplig lagstiftning beröfvar

sig själf betydande skaror af vapenfört manskap. Det framstår för utlandssvensken som en skriande orättvisa och *är* nog så också, att något så oerhördt viktigt och för en människas hela tillvaro så konstituerande som statsborgarskapet skall kunna i ett slag förloras genom bristande iakttagande af en formalitet, om hvars tillvaro ingen underrättar och hvarom många bland de af utländingar skötta konsulaten själfva hafva dunkel eller ingen aning.

Rent häpnadsväckande exempel på denna lags verkningar skulle kunna anföras ur den massa fall, som under de senaste åren inberättats till »Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet» och af mig såsom föreningens sekreterare inregistrerats i dess arkiv. Det starkaste och längst kvarstående intrycket af alla dessa exempel är emellertid känslan af huru oändligt ojämn denna lag verkar, huru ytterligt beroende af tillfälligheter och af ekonomiska tillgångar utlandssvensken är, om han vill neutralisera dess för honom ödesdigra följder, och hurusom det för den mindre bemedlade ofta blir rent omöjligt att återvinna sitt oförskyldt förlorade svenska statsborgarskap. Med detta sista faktum för ögonen är man för öfrigt inne på en annan sida af saken, som i vår för humanitära ting så intresserade tid icke får förbises: den grymhet, hvarmed denna »tioårslag» skapar i folkrättsligt afseende *hemlösa* svenskar världen rundt. Man får icke glömma, att dessa folkrättsligt hemlöse också äro i vidsträckt afseende socialt *rättslösa* i det land, där de uppehålla sig med förloradt svenskt statsborgarskap och utan att hafva vunnit sådant i det nya landet. Antalet af dessa »nationelle lösdrifvare», som man betecknande nog kallat dessa svenskar utan statsborgarskap i något land, är förfärande stort. Ensamt i norra Tyskland torde de uppgå till tusental, London hyser otaliga sådana, Paris ganska många; hvart man vänder sig i världen äro de icke svåra att påträffa, och ända från Sydamerika ljuda klagorop från dylika svenskar »sans patrie». Säkert hade flertalet af dessa kunnat vinnas för svenskheten, många jämväl återvinnas åt Sverige, om de icke genom en enda paragraf brutalt bortstötts. Nu åter gå de där utan hemland, utan säker social rättsställning, veta icke till hvem de skola vända sig, när svenska beskickningar och konsulat äro stängda för dem, och se utvisningens damoklessvärd och armod ständigt hota.

För öfrigt bör hela detta »sans-patrie»-institut utdömas, och det är Sverige föga värdigt att gifva så rikliga tillskott till dess upprätthållande, medan den modärna internationella rätten bestämdt uttalar sig däremot.

Enhälligt och kraftigt hafva också utlandssvenskarne vid många till-

fällen uttalat sig mot denna lag och dess förödande verkningar. Från svenskarne i *Berlin* har en kraftig agitation mot densamma satts i gång. Svenska handelskammaren i *London* mottog vid sitt årsmöte den 5 april i fjol från sitt »Council» en promemoria om tioårslagens verkningar, som slutar så: »It would probably, be even better if the present law in regard to citizenship was abolished, and that the rule 'once an Englishman, always an Englishman', should also be applied to Swedes. In connection with this, it may be pointed out that there is a movement on foot in Germany and a motion has been lately presented in the Reichstag with the object of canceling the present law, which is similar to that of Sweden, as it has been found that of about 3,000,000 Germans at present living abroad, only 400,000 or 500,000 have retained their citizenship. The Council recommend these suggestions to the concideration of the authorities.» Och vid Svenska Föreläsningsföreningens i *Paris* sammanträde den 21 april 1911 gjordes af föreningen följande uttalande: »Då tioårslagen af den 1 okt. 1894 försvårar sträfvandet att samla utlandssvenskarne, i det den motverkar deras intresse för och kärlek till hemlandet; då den skapar en klass af nationellt hemlösa personer, som utan egen vilja eller vetskap förlorat sin svenska medborgarrätt; då slutligen dess bestämmelser icke ur någon synpunkt äro nödvändiga, så anser mötet, att det ur utlandssvenskarnes och därmed också ur fosterländsk synpunkt är i hög grad önskvärdt, att nämnda lag upphäfves, allra helst som detta icke torde medföra någon olägenhet.» Till dessa uttalanden från de samlade kolonierna i några af Europas hufvudstäder skulle kunna fogas ett stort antal från utlandssvenskar, som lefva mera spridda i världen och i långt högre grad lida under »tioårslagens» härjningar.

Men man invänder: alla dessa, som stupat för denna lag, hafva dock sig själfva att skylla, då de icke idts fullgöra sin deklarationsplikt hvart tionde år. Teoretiskt kan denna invändning vara riktig, praktiskt sedt är den i de flesta fall ett hån mot utlandssvenskarna. Många hafva långa vägar till närmaste svenska konsulat, det stora flertalet af dessa konsulat skötas af utländingar, som själfva hafva liten eller ingen kunskap om lagen, och — sist och viktigast — ingen underrättar utlandssvensken om hans skyldighet och den risk han löper. Det är just detta, som är det fruktansvärda i denna lags verkningar: den drabbar föremålet med förlust af hans dyrbaraste folkrättsliga egendom, hans statsborgarskap, utan hans egen vilja eller vetskap. Och följden blir oftast, att, när han upptäcker det skedda, fylles hans sinne af harm och bitterhet mot det gamla landet, som stött bort honom.

En annan invändning, som göres mot upphäfvandet af »tioårslagen», är den, att Sverige — staten såväl som de resp. kommunerna — skulle kunna ådraga sig stora kostnader för personer, som efter lång vistelse utomlands skulle falla svensk fattigvård till last. Äfven denna invändning är, om också teoretiskt skenbart riktig, dock praktiskt ohållbar. Det har visat sig, att de notoriskt undermåliga individerna i allmänhet förvånande väl bevaka sin rätt, medan de sträfsamma och arbetande — de som Sverige har intresse af att behålla såsom sina — i dagens id glömma att iakttaga tioårsperioden. »Lagen medför alltså», såsom en svensk präst i utlandet på grund af rik erfarenhet skrifver till Riksföreningen »raka motsatsen till hvad man åsyftat: den befriar icke Sverige och dess utlandskolonier från *indèsirables,* ty de hålla sig nog framme, men det duktiga, skötsamma folket stötes bort.» För öfrigt är frågan om understöd åt nödlidande utländingar numera vorden internationell och befinner sig i helt annat läge än 1894, då vår lag stiftades. Det är redan nu rätt allmän praxis, att ett lands myndigheter skola taga hand om behöfvande utländingar, som vistas å dess territorium, och anbud om reciprocitet i detta afseende torde redan nu icke hafva saknats Sverige från andra makter. Frågan har också redan varit afhandlad på internationell kongress, och att den kommer att lösas oberoende af vår lagstiftning om statsborgarskapets förlust, är nog otvifvelaktigt.

De olägenheter, som här ofvan skildrats för Sveriges vidkommande af denna »tioårslag», ha visat sig lika kännbara för andra länder med liknande lagstiftning och ha uppkallat liknande klagomål. Den danska tioårslagen, äfven den liksom vår en imitation af den tyska, var redan före sitt promulgerande föremål för skarpa protester från utlandsdanskarnas sida. Ur den holländska nationalitetslagen ströks i juni 1910 tioårsklausulen för holländare, födda i Holland eller dess kolonier; blott för holländare födda i utlandet (alltså andra släktledet) kvarstår deklarationsplikten. I Tyskland slutligen, som varit »föregångslandet» för hela denna lagstiftning, står man just nu i begrepp att göra en genomgripande ändring; förslag härom föreligger officiellt fullt utarbetadt och blir tvifvelsutan förelagdt den nyvalda tyska riksdagen. Detta förslag är helt och hållet behärskadt af den modärna grundsatsen, att ingen må *utan egen vetskap och vilja* förlora sitt statsborgarskap. Och denna modärna grundsats är ju densamma som den gamla sats England alltid tillämpat: »en gång engelsman, alltid engelsman.» Det synes under sådana förhållanden vara allt skäl, att Sverige så fort som möjligt öfverger en lagstiftning, som redan är på grund af sin skadlighet på flertalet andra håll öfvergifven; Sverige synes

hafva än mindre råd än de nämnda staterna att låta sina statsborgare gå saklöst förlorade.»

Utskottets yttrande.

Såsom af motionen framgår, afser densamma ändring af § 7 i 1894 års lag om förvärfvande och förlust af medborgarerätt. Ifrågavarande stadgande innebär i hufvudsak, att den, som i tio år oafbrutet haft sitt hemvist utom riket, skall anses hafva förlorat sin medborgarerätt, såframt han icke före nämnda tids utgång och sedermera inom hvart tionde år genom särskild förklaring förbehållit sig rättighet att fortfarande förblifva svensk medborgare.

Före 1894 års lagstiftning saknade svenk rätt lagbestämda regler i detta afseende. Emellertid torde väl hos oss såsom annorstädes i äldre tid den uppfattningen varit rådande, att statsborgarskapet var så att säga knutet vid statens territorium; eller med andra ord, att endast den omständigheten, att en individ föddes å en viss stats territorium, förskaffade honom medborgareskap, medan å andra sidan en bosättning utomlands, förenad med afsikt att där förblifva, i och för sig medförde medborgarerättens förlust. Till stöd för att detta varit den äldre svenska rättsuppfattningen, har man åberopat särskildt stadgandet i 15 kap. 7 § ärfdabalken, enligt hvilken den, som »öfvergifver sitt fädernesland och sätter sig alldeles neder att bygga och bo under främmande herrskap», ej njuter större rätt till arf, som sedermera här i riket faller, än »andre utländske» på samma ort.

Vid tiden närmast före tillkomsten af 1894 års lag torde den förenämnda rättsuppfattningen hafva modifierats genom praxis så tillvida, att *först en längre tids vistelse* utomlands, regelmässigt under tio år, ansågs innebära en giltig grund för antagandet, att vederbörande på allvar öfvergifvit riket. *Innan* tioårsperioden förlupit, ansågs följaktligen den utflyttade utan vidare hafva bibehållit sitt svenska statsborgarskap, medan han *efter* samma tids förlopp, för att alltjämt få räkna sig det svenska statsborgarskapet till godo, måste särskildt styrka sin afsikt att icke för alltid bryta förbindelsen med hemlandet. Denna modifierade rättsuppfattning har fått ett uttryck i ett i konsulatinstruktionen den 1 juli 1887 förefintligt stadgande af innehåll, att vid inskrifning i den nationalitetsmatrikel, som skulle föras vid svensk-norska konsulat, konsuln alltid borde i afseende å svenska undersåtar, som oafbrutet vistats utomlands i tio år eller därutöfver, på förhand göra förfrågan hos ministern för utrikes ärenden, huruvida inskrifning finge äga rum. Berörda föreskrift grundade sig uppenbarligen på den åskådningen, att en tioårig bortovaro från Sverige icke i och för sig orsakade medborgarerättens förlust.

Vid utarbetandet af 1894 års lagstiftning om förvärfvande och förlust af medborgarerätt utgick man från *härstamningsprincipen* såsom grundval för denna rätt. I öfverensstämmelse med denna utgångspunkt uttalades i motiven till ifrågavarande lagstiftning, att, liksom medborgarerätten icke kan *förvärfvas* allenast genom invandring eller fast bosättning på statens territorium, så bör också omvändt den en gång förvärfvade medborgarerätten icke kunna *förloras* endast genom utvandring eller fast bosättning i utlandet. Erfarenheten visade nämligen, att mången som utvandrat, fortfarande kände sig starkt fästad vid sitt fädernesland och ådagalade ett verksamt intresse för detsamma, och äfven där detta icke vore händelsen, vore det ofta ovisst, om viljan att bryta förhållandet vore fast och slutlig. Å andra sidan måste det tydligen, om den utvandrade icke förvärfvade utländsk medborgarerätt, vara högst olämpligt ur statens synpunkt, att han fortfore att för beständigt vara svensk medborgare och öfverflyttade denna egenskap på sina efterkommande, hvarigenom skulle skapas en stor klass personer, mot hvilka det i allmänhet blefve faktiskt omöjligt att göra medborgarerättsliga plikter gällande, under det de efter behag kunde utkräfva medborgarerättens förmåner. Till förekommande af dessa olägenheter syntes en reglerande föreskrift nödvändig, och tillkom på denna grund ifrågavarande stadgande i 7 § af lagen, innebärande statsborgareskapets automatiska bortfallande efter tio år. Af motiven till lagen framgår, att stadgandet om tioårsfristen tillkom med den tyska lagen som förebild, men äfven med hänsyn till förberörda svenska praxis. Då emellertid sådana fall kunde inträffa, att ett långt vistande i utlandet likväl icke gjorde vederbörande främmande för Sverige, borde möjlighet gifvas den, som så önskade, att trots utflyttningen bibehålla medborgareskapet. För att bereda utväg härtill, men samtidigt i görligaste mån förekomma ovisshet om hvilka personer som voro och hvilka som icke voro svenska medborgare, fäste man rätten till statsborgarskapets bevarande vid ett uttryckligt tillkännagifvande inför offentlig myndighet.

Den föregående framställningen torde hafva gifvit vid handen, *dels* att förevarande tioårsklausul, den s. k. tioårslagen, *i realiteten* närmast är att betrakta såsom ett lagfästande af förut gällande praxis, *dels ock* att den begränsning af den utaf lagstiftningen i princip godkända härstamningsgrundsatsen som densamma innebär, näppeligen tillkommit af principiella skäl, utan snarare af rena lämplighetshänsyn.

Det starkaste skälet för tioårsklausulens bibehållande torde alltjämt vara af öfvervägande praktisk natur. Härmed åsyftas den redan under förarbetena till 1894 års lag uppmärksammade och jämväl af

motionären berörda roll, som ifrågavarande bestämmelse i internationellt hänseende spelar vid behandlingen af vissa fattigvårdsärenden. Utskottet vill i detta afseende påpeka, hurusom, när fråga uppstår om hemsändande af person utaf svensk härkomst, som utomlands fallit fattigvården till last, detta plägar ske först efter diplomatiska förhandlingar. Visar det sig därvid, att vederbörande förlorat sitt svenska statsborgarskap, kan Sverige vägra att mottaga honom, och i sådant fall kommer tioårslagen ofta nog till användning.

Tioårsklausulen har sålunda en viss betydelse för Sverige i internationellt hänseende men värdet af densamma får dock efter utskottets mening icke öfverskattas. Hvad den kommunala fattigvårdstungan angår, kan sålunda erinras, att enligt fattigvårdsförordningens 31 § 2 mom. fattigvårdssamhälle, som fått utgifva fattigvård för person, hvilken under fem års tid oafbrutet vistats utom riket, må kunna erhålla understöd af staten, i den mån för sådant ändamål anslagna medel lämna tillgång, och Kungl. Maj:t pröfvar skäligt. Ett upphäfvande af tioårsklausulen skulle följaktligen näppeligen leda därhän, att den kommunala fattigvårdstungan stegrades. Vidare förtjänar det påpekas, att af de länder, hvilkas nationalitetslagar i ifrågavarande afseende innehållit eller innehålla bestämmelser af liknande slag som den svenska, några antingen redan upphäft eller stå i begrepp att upphäfva desamma, hvadan sålunda internationella reciprocitetshänsyn, hvilka beträffande frågor af föreliggande slag kräfva stort beaktande, icke numera torde vara af samma betydelse som förr. Slutligen tillåter sig utskottet framhålla, att fattigvårdsförhållandena de olika staterna emellan, enligt hvad erfarenheten gifver vid handen, låta sig ordnas på de mellanfolkliga öfverenskommelsernas väg. Så har exempelvis, om än ofullständigt, skett emellan Sverige och Danmark genom deklarationerna af den 13 och den 26 juli 1888, hvarjämte mellan Sverige och Norge motsvarande förhållanden äro genom särskilda bestämmelser reglerade.

Med hänsyn till dessa omständigheter kunna därför vid bedömandet af frågan om tioårsklausulens upphäfvande de ur fattigvårdssynpunkt anförda betänkligheterna näppeligen tillmätas så stor betydelse som de tungt vägande skäl i motsatt riktning, hvilka af motionären blifvit framförda. Särskildt synes det utskottet böra understrykas, att den uppfattning numera måste anses föråldrad, enligt hvilken enhvar medborgare, hvilken ur riket utflyttar, därmed är för landet förlorad. Tydligt är nämligen att med våra dagars vidtutgrenade kulturella och ekonomiska förbindelser på det mellanfolkliga området kunna utflyttade statsborgare vara hemlandet till afsevärdt gagn, och detta gäller icke minst i fråga om

de mindre nationerna. Framför allt förefaller det utskottet, som om en stat, hvilken äger en så betydande emigration som Sverige, borde låta sig angeläget vara att söka upprätthålla förbindelsen med sina emigranter. Ur denna synpunkt är tioårslagen, hvilken i stället för att stärka och återknyta, tvärtom afskär bandet mellan hemlandet och de utvandrade, efter utskottets mening föga lämplig.

Gällande lag bereder visserligen möjlighet för den, som så önskar, att varda bibehållen vid sitt svenska statsborgarskap, för hvilket ändamål han, såsom förut nämnts, allenast har att i föreskrifven ordning göra skriftlig anmälan hos svensk beskickning eller svenskt konsulat. Men anlitandet af denna utväg medför en del omgång och besvär, äfvensom åtskillig kostnad, hvilken likväl mången gång för vederbörande torde kännas betungande nog. Enligt hvad erfarenheten visat, har jämväl berörda möjlighet till statsborgarskapets bevarande i stor utsträckning faktiskt lämnats obegagnad.

Såsom af motionären påpekats hafva också några främmande stater redan frångått eller stå i begrepp att frångå den rättsuppfattning, som fått ett uttryck i förevarande bestämmelse af den svenska lagen om medborgarerätt. I stället upptages den moderna principen, att, såsom regel, ingen person utan sin egen vilja och vetskap bör frånhändas sitt statsborgarskap. Så har redan delvis skett i Holland, och hvad Tyskland beträffar, är förslag i nämnda riktning för närvarande beroende på tyska riksdagens pröfning. Vinner förslaget bifall, torde därefter Danmark och Ungern jämte Sverige vara de enda europeiska länder, hvilkas medborgarerättslagar ansluta sig till principen om statsborgarskapets automatiska bortfallande efter viss tids oafbruten bortovaro från hemlandet.

Ytterligare vill utskottet framhålla, att den allmänna mening om tioårslagens olämplighet, som synes råda bland utlandets svenskar, torde vara ännu ett skäl för en ändring i gällande bestämmelser.

Utskottet delar sålunda i princip motionärens uppfattning om önskvärdheten och lämpligheten af ifrågavarande lagändring, men anser sig icke kunna tillstyrka motionärens hemställan oförändrad. Det lärer nämligen knappast vara lämpligt att i den omfattning, som de i densamma använda ordalagen gifva vid handen, införa principen, att ingen svensk statsborgare må kunna utan sin egen vilja och vetskap förlora sitt svenska statsborgarskap. Utskottet vill i detta afseende allenast erinra om exempelvis den allmänt vedertagna inskränkning i nämnda regel, som betingas af, att samma person ej bör tillåtas att samtidigt vara medborgare i mer än en stat, äfvensom därom, att enligt gällande bestämmelser hustru eller omyndigt

barn i statsborgerligt hänseende i åtskilliga fall följer sin man, respektive sin fader eller moder.

Slutligen anser sig utskottet böra framhålla, att det förevarande spörsmålet är af ömtålig natur, då jämväl åtskilliga internationella reciprocitetshänsyn påkalla uppmärksamhet. Utskottet är också förvissadt därom, att Kungl. Maj:t icke skall underlåta att taga under öfvervägande alla på frågan inverkande omständigheter samt särskildt fästa behörigt afseende vid motsvarande lagstiftning utomlands, framför allt i de länder, med hvilka Sverige står i en lifligare beröring. Att sistnämnda omständigheter beaktas är så mycket angelägnare, då, som bekant, vår nuvarande lagstiftning tillkommit efter samarbete med Danmark och Norge.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Riksdagen, i anledning af den förevarande motionen, måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, huruvida och i hvad mån sådan ändring i gällande lagstiftning om förvärfvande och förlust af medborgarerätt må vidtagas, att såsom regel svensk statsborgare ej må utan sin egen vilja och vetskap förlora sitt svenska statsborgarskap, samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill denna utredning må föranleda.

Stockholm den 9 maj 1912.

På utskottets vägnar:

CARL CARLSON BONDE.